Коментар протојереја Николаја Балашова, саветника Патријарха московског и целе Русије, поводом изјаве председника Летонске Републике

Сектор за информисање ОСЦП-а, 07.09.2022. Саветник Патријарха московског и целе Русије протојереј Николај Балашов прокоментарисао је изјаву председника Летонске Републике Егилса Левитса о амандманима које је у летонском Сејму унео на Закон о Летонској Православној Цркви. Коментар је објављен 7. септембра 2022. године на званичном сајту Московске Патријаршије:

„Пажљиво сам прочитао изјаву председника Републике Летоније Егилса Левитса о амандманима на Закон о Летонској Православној Цркви које је унео у летонском Сејму. Изненађује то што шеф државе не познаје историју своје земље. Заиста, како наводи, аутономну управу Православној Цркви у Летонији доделио је свети Патријарх московски и целе Русије Тихон у лето 1921. године. Међутим, исту аутономију поново су потврдили Патријарх московски и целе Русије Алексије II и Свети Синод Руске Православне Цркве 11. августа 1992. године, а 22. децембра Патријарх Алексије потписао је одговарајући томос о самоуправи. То је управо статус, који је Летонска Православне Црква имала при архиепископу Јовану (Помери) и који има и сада, а за чију

реализацију није потребно доносити никакве нове законе. Историјски „Правилник о статусу Православне Цркве“, који је помињао председник, (нацрт је припремио исти архиепископ Јован), који је одобрила летонска влада 8. октобра 1926. године, било је позитивно достигнуће у своје време: захваљујући њему, ЛПЦ је добила право правног лица. Али тамо се говорило о „правима самоуправе и самоопредељења“, а не о аутокефалности, како погрешно сматра господин Левитс. Користећи потпуну слободу унутрашње самоуправе у својим црквеним пословима, Летонска Православна Црква је чувала и чува духовну везу са целом пуноћом Руске Православне Цркве и није одсечена од ње. Управо је то био завет Светог Архиепископа ришког Јована, који је своју верност јединству Цркве платио најскупљом ценом – својим животом.

Прогон Православља у Летонској Републици, нажалост, почео је од првих година њеног постојања. Неколико дана пре доласка архиепископа Јована у Ригу, власти су одузеле и предале римокатолицима манастир Св. Алексија, човека Божијег – резиденцију ришког архијереја, те је владика годинама живео у мрачном подруму испод сабора. Заплењено је 28 цркава, затворена је богословија (њена зграда је дата Летонском универзитету) и богословска школа у којој је основана војна школа; одузета је четвртина здања која припадају Цркви, а на захтев Православне Цркве за правну заштиту у земљи први председник Летоније Јанис Чаксте одговорио је: „То не захтевају ни државни интереси, ни актуелна политичка ситуација; то исто раде и суседи Летоније“. Након усвајања „правилника“ из 1926. године положај Цркве се донекле поправио, али политички притисци, усмерени на потпуни раскид Летонске Православне Цркве са Московском Патријаршијом, нису престајали. У међувремену, из писама архиепископа Јована која су дошла до нас, познато је да је он настојао да се „строго придржава тачног смисла формула“ документа, који је издао Патријарх Тихон, надајући се да ће оправдати његово поверење, и никада није користио „саблажњиве речи попут аутокефалности и аутономије“ (писмо митрополиту вилно-литванском Елевтерију од 1. новембра 1927. године; ЛГИА, Ф. 7131, инв. 1, бр. 28, Л. 97). Другим речима, владика је остао бескомпромисан. И, убрзо након успостављања диктаторског режима Карлиса Улманиса праћеног растурањем парламента, забраном политичких партија и укидањем слободе штампе, у октобру 1934. године архипастир је брутално убијен. Злочин је остао нерасветљен. Тек после овог убиства 1936. године летонске власти су успеле да добију (уместо тражене аутокефалности) прелазак Летонске Православне Цркве под јурисдикцију Цариградске Патријаршије, која се у Летонији задржала до 1940. године. За ово је прво било потребно, што није било превише тешко за време диктатуре „вође нације“, забранити сазивање Сабора ЛПЦ-а на годину и по дана, насилно променити скоро цео састав Синода ЛПЦ-а на захтев Министарства унутрашњих послова „подобним“ лицима, да се по наредби истог МУП-а промени повеља ЛПЦ-а тако да се о свим битним питањима, укључујући избор епископа, одлучује само уз сагласност државних органа.

У нацрту закона председника Левитса, објављеном на сајту парламента Летоније, директно се каже: „Закон у потпуности утврђује аутокефални статус Цркве“ (члан 3). Ступање на дужност поглавара ЛПЦ-а, као и било ког њеног епископа, сада званично најављује Кабинет председника државе, а на основу информација које доставља ЛПЦ, најављује разрешење истог лица са дужности. У образложењу се истиче да управо овај поступак „омогућава да се провери усклађеност лица изабраног на функцију са свим захтевима нормативних аката и интересима националне безбедности“, а да ће усвајање нацрта закона уопштено „ојачати улогу Цркве и допринети кохезији летонског друштва“, јер је статус аутокефалне Цркве „одваја од утицаја државе-агресора Руске Федерације“, што, опет, „одговара интересима националне безбедности Летоније“.

А Цркви је наређено да до 31. октобра „усклади свој устав са изменама овог закона о статусу Цркве“. Поред тога, саопштено је да су „у току израде нацрта закона одржане консултације са Министарством спољних послова, Министарством правде и органима државне безбедности... Црква је обавештена о ставу Републике Летоније у вези са њеним правним статусом, тј. о томе да је она аутокефална Црква“. Истовремено се тврди да држава наводно „не утиче на питања црквене доктрине и канонског права, и да се у њих не меша“.

Дакле, председник једне секуларне државе, после консултација са Министарством спољних послова и органима безбедности, где су се, по свему судећи, окупили и стручњаци за православне каноне, доноси црквено-канонску одлуку о „аутокефалности“ – притом наводећи лажне историјске референце, које стварају утисак да се за аутокефалност залагао архиепископ Јован (Помер), кога много поштују православни верници у земљи, кога је прво канонизовала Летонска Православна Црква, а затим и цела Московска Патријаршија. Световном парламенту предлаже се да преузме на себе решавање унутрашњих питања црквеног устројства Православља у земљи.

Како све ово има везе са чињеницом да се у члану 99. Устава Републике Летоније и даље наводи: „Црква је одвојена од државе“? Са међународним актима о људским правима које је потписала Летонија? Никакве. И то никога посебно не изненађује у атмосфери правног нихилизма, који обухвата наше западне суседе. Важна је само тренутна политичка сврсисходност, како је схватају челници земље или тутори који стоје иза њих. Потпуно је неважно шта ће такве одлуке донети народу Летоније. Недавно је исти председник добио задатак да „изађе на крај“ са погрешним делом народа. А како да изађе на крај? Врло лако: „Њих просто треба изоловати.“ То је све.“

Извор: https://mospat.ru/sr/news/89610/